

Για τον Μαρκήσιο Ντε Σαντ

του Paul Éluard (1927 «Clarté» – περιοδικό του PCF)

«Οι πράξεις μας καθορίζονται από φυσικούς νόμους, όπου η ηθική δεν έχει κανέναν λόγο.»

Ο Paul Éluard (1895-1952) ήταν ένας από τους σπουδαίους Γάλλους ποιητές του εικοστού αιώνα. Ιδρυτικό μέλος των Σουρεαλιστών, όπως και πολλοί από τους συναδέλφους του σουρεαλιστές, έγινε όλο και πιο ενεργός πολιτικά στα μέσα της δεκαετίας του 1920. Τον Ιανουάριο του 1927 εντάχθηκε στο PCF (Parti communiste français – Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα), και όπως δείχνει αυτό το άρθρο από το περιοδικό PCF «Clarté» που χρονολογείται μόλις ένα μήνα αργότερα, δεν είχε ακόμη ρίξει το σουρεαλιστικό γούστο για τον Μαρκήσιο ντε Σαντ. Είναι ίσως ακόμη πιο εκπληκτικό το γεγονός ότι ένα κομματικό περιοδικό θα δημοσίευε ένα άρθρο επαινώντας τον «Θεϊκό Μαρκήσιο» εν μέσω της σταλινικής ανόδου. Ο Éluard παρέμεινε πιστό μέλος του κόμματος μέχρι το τέλος, γράφοντας μια «Ωδή στον Στάλιν» το 1950, έλαβε αμέτρητα βραβεία από το κίνημα, αρνούμενος να υπερασπιστεί τα θύματα των μεταπολεμικών δόλων στην Ανατολική Ευρώπη και θάφτηκε στο τμήμα PCF του νεκροταφείου Père Lachaise, όχι πολύ μακριά από το Mur des Fédérés, το τελικό φόντο της Κομμούνας.

Ποτέ δεν υπήρξε άνθρωπος πιο φοβισμένος, πιο μισητός και απεχθής από τον άνθρωπο που αποκαλείται «Ο θεϊκός μαρκήσιος». Ήταν και παραμένει ο πιο επίφοβος από τους φιλοσόφους. Αφού ποτέ δεν έβαλε όρια στη μανία του για ελευθερία, γιατί η ιδιοφυΐα του αποκάλυψε χωρίς ντροπή όλα τα ανθρώπινα ένστικτα και κατήγγειλε τις υποκριτικές σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Επειδή επεξεργάστηκε ένα σύστημα ικανό να δώσει στους ανθρώπους και των δύο φύλων τη φυσική τους σεξουαλική ελευθερία και να τους επιτρέψει μια αληθινή κοινή ζωή, ο Sade

διώχθηκε σε όλη του τη ζωή και για περισσότερο από έναν αιώνα τα τολμηρά και αληθινά έργα του είχαν απαγορευτεί.

Είναι δύσκολο να ξεμπερδέψουμε την αληθινή ζωή του Σαντ από τον ιστό των ψευδών κατηγοριών στις οποίες είχε υποβληθεί. Όλη η κοινωνία φαινόταν να έχει συμμαχήσει εναντίον του. Δεν υπήρξαν ποτέ αποδείξεις για τη βαρύτητα των εγκλημάτων που οδήγησαν στη διαδοχική φυλάκισή του σε Vincennes, Saumur, Lyon, Mions, Aix, La Coste και στη Βαστίλη^[1]. Καταδικάστηκε σε θάνατο το 1772 για την αποκαλούμενη «Υπόθεση της Μασσαλίας», στην οποία αποδείχθηκε η αθωότητά του. Η ετυμηγορία ανατράπηκε το 1778, αλλά η πεθερά του φρόντισε να συνεχίσει να κρατείται^[2].

Το 1789 ο μαρκήσιος ντε Σαντ βρισκόταν στη Βαστίλη για πέντε χρόνια.

Είχε ήδη γράψει το 1788: «Μια μεγάλη επανάσταση βρίσκεται στα σκαριά στη χώρα μας. Η Γαλλία έχει κουραστεί από τα εγκλήματα των κυρίαρχων, τη σκληρότητά τους, τις ακολασίες και τις ανοησίες τους. Έχει βαρεθεί τον δεσποτισμό και πρόκειται να σπάσει τα δεσμά του». Στη φυλακή ανέπτυξε τις επαναστατικές του αρχές. Στα κείμενά του επιτέθηκε βίαια στους βασιλείς και τον κλήρο και εργάστηκε για να καταστρέψει την ιδέα του θεού και της χριστιανικής ηθικής, που ανάγκαζαν για πάντα τον άνθρωπο να αποδεχτεί με παραίτηση ένα κράτος που τον καταπιέζει και να είναι σκλάβος των πιο ανόητων αφεντικών και προκαταλήψεων.

Στις 2 Ιουλίου 1789 έφτιαξε ένα τηλεβόα για να φωνάξει από τους πύργους της Βαστίλης στους περαστικούς ότι οι κρατούμενοι δολοφονούνται. Πέταξε κάτω χαρτιά καλώντας τον κόσμο να τους βοηθήσει και προκάλεσε τόση ταραχή στους δρόμους που στις 4 Ιουλίου ο κυβερνήτης της Βαστίλης πέτυχε τη μεταφορά του στο Charenton.

Η Συντακτική Συνέλευση τον απελευθέρωσε στις 23 Μαρτίου 1790. Στη συνέχεια έλαβε ενεργό μέρος στην Επανάσταση και έγινε

γραμματέας του Section des Piques. Ένθερμος θαυμαστής του Ροβεσπιέρου και του Μαρά αλλά αποφασισμένος εχθρός της θανατικής ποινής, θεωρήθηκε ύποπτος και φυλακίστηκε στις 6 Δεκεμβρίου 1793. Μέσα από μια περίεργη στροφή της μοίρας αφέθηκε ελεύθερος στις 9 του θερμιδór, την ημέρα της πτώσης του ειδώλου του.

Ένας πεπεισμένος υλιστής, ο Sade πίστευε ότι «η δύναμη να καταστρέφει δεν εμπεριέχεται στον άνθρωπο. Το πολύ να πάρει αυτό των ποικίλων μορφών, αλλά όχι αυτό της εξόντωσης». Σύμφωνα με τον ίδιο, η θανατική ποινή δεν μπορεί να δικαιολογηθεί, γιατί ο νόμος, σε αντίθεση με τους ανθρώπους, ενεργεί χωρίς πάθη: «Ο άνθρωπος έλαβε από τη φύση ερεθίσματα που του επιτρέπουν να συγχωρήσει αυτή την πράξη [δολοφονία], και ο νόμος, αντίθετα, πάντα σε εναντίωση με τη φύση και μη λαμβάνοντας τίποτε από αυτήν, δεν μπορούν να επιτρέψει τις ίδιες παραλείψεις. Χωρίς τα ίδια κίνητρα είναι αδύνατο να έχει τα ίδια δικαιώματα».

Στην ηλικία των εξήντα φαινόταν ότι ο Σαντ θα μπορούσε να τελειώσει την τρομερά ταραχώδη ζωή του με ειρήνη. Αλλά δεν μπόρεσε να συγκρατηθεί μπροστά στον Βοναπάρτη, τον εκκολαπτόμενο τύρανο. Έγραψε το «Zoloé and Her Two Acolytes», ένα φυλλάδιο μιας ανήκουστης βίας κατά των αρχόντων, της (αυτοκράτειρας) Josephine, της Thérésa Tallien, του Paul Barras, ακόμα και του Visconti. Ένα έργο που αρνήθηκε κάθε εκδότης να κυκλοφορήσει, το τύπωσε μόνος του. Συνελήφθη και φυλακίστηκε στη φυλακή Sainte-Pélagie το 1801, μεταφέρθηκε στο Bicêtre λίγο αργότερα και αργότερα στο Charenton. Ήταν σε εκείνο το άσυλο που στις 2 Δεκεμβρίου 1814, έχοντας πλήρη γνώση της λογικής του, αυτός ο πρόδρομος του Προυντόν, του Φουριέ, του Δαρβίνου, του Μάλθους, του Σπένσερ και όλης της σύγχρονης ψυχιατρικής, αυτός ο απόστολος της πιο απόλυτης ελευθερίας, αυτός ο άνθρωπος που ήθελε όλοι οι άνθρωποι να επιστρέψουν στην πηγή των ενστίκτων και των ιδεών τους, ώστε να έχουν το θάρρος να δουν τον εαυτό τους όπως πραγματικά ήταν και να υποκύψουν μόνο μπροστά στις πραγματικές ανάγκες,

απεβίωσε.

Παραπομπές

1. Ο Σαντ πέρασε είκοσι πέντε χρόνια στη φυλακή.
2. Πρέπει να σταματήσουμε εδώ τον μύθο που λέει ότι ο Sade συνελήφθη και φυλακίστηκε το 1793 επειδή μεσολάβησε υπέρ των πεθερικών του. Πρώτον, δεν υπάρχει καμία απόδειξη ότι οι τελευταίοι απειλήθηκαν άμεσα και σοβαρά. Δεύτερον, η αξιοπιστία του Sade δεν ήταν τόσο μεγάλη. Και τέλος, όλα μας επιτρέπουν να σκεφτούμε ότι αυτή η οικογένεια των αριστοκρατών έκανε ό,τι μπορούσε για να διατηρήσει τη μνήμη του Μαρκήσιου από την κατηγορία που στα μάτια της ήταν πιο σοβαρή από κάθε άλλη: αυτή του ειλικρινούς και αμείλικτου επαναστάτη. Όλα τα άλλα για τα οποία κατηγορήθηκε θα μπορούσαν να ληφθούν ως “ελευθεριακά”, κάτι που δεν αποδοκιμαζόταν τον 18ο αιώνα και σε καμία περίπτωση δεν θα είχε κηλιδώσει την τιμή του. Αυτό που ήταν πραγματικά αδιανόητο, αληθινά ανήθικο γι αυτούς, ήταν ότι αρνήθηκε τον τίτλο του -και ότι αυτό συνεπαγόταν- στο όνομα των αντάρτικων αρχών του. Επιπλέον, θα απαιτούσε πλήρη άγνοια του χαρακτήρα του Sade για να υποθέσει ότι είναι ικανός να αποδώσει το καλό με το κακό, για να τον θεωρήσει ικανό να παρακαλέσει κάποιον που μέσω μιας επιστολής, τον κράτησε φυλακισμένο για δώδεκα χρόνια.

Μετάφραση: Μάριος Αυγουστάτος

Πηγή: Clarté , No. 6, 15 Φεβρουαρίου 1927 μέσω <https://www.marxists.org>